

Els contes pòstums de Joan Badia

Text > VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Joan Badia (1900-1923) va ser un gironí inquiet que va morir molt jove, abans de no haver tingut temps de publicar més que peces esparses. Un any després del decés, el seu amic Eusebi Isern va publicar a l'editorial barcelonina Políglota tres proses breus amb el títol *El pecat de la novícia i altres contes*. Vuit anys més tard, el 1932, Josep Maria López Picó va editar *Poemes de Girona*, segurament el llibre més conegut de Badia.

El conte que dona títol al volum de contes està situat al convent de clausura de la vall de Sant Daniel. La tradició estableix que, abans de professar, la no-

vícia més jove ha d'exercir de portera. La primera raó d'aquest costum és que d'aquesta manera tothom veu que pot abandonar la institució si així ho desitja. La segona és que, com diu l'abadessa del conte, «és bo posar un rajolí de claror davant l'ombra clausurada».

A prop del convent hi creixen uns ametllers esponerosos. Des de la porteria no es poden admirar, però sí l'ombra que projecten. La novícia no pot resistir la temptació i, per gaudir de l'espectacle dels ametllers florits, abandona el lloc que té assignat. Diu ella: «Mentre els altres arbres, a l'hivern, són tristos com una Setmana Santa, l'ametller és

un filet de l'alegria de Pasqua». Prou que després es confessa, però és incapaç de seguir les indicacions del confessor, que li mana que no hi torni. Quan reincideix, els seus problemes de consciència s'agutitzen. Davant l'escàndol de les altres monges, el capellà és cridat d'urgència. Finalment, per evitar les recaigudes, un ametller és trasplantat a l'hort del convent, i d'aquesta manera es restableix la pau. Anys després, la novícia i l'arbre moriran plegats. Tot i que alguns lectors

>> Vista general del convent de Sant Daniel.

(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. JORDI S. CARRERA.)



>> Processó de corpus al barri del Mercadal. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. MARTÍ MASSAFONT.)





>> Anton Txékhov. (Font: VIQUIPÈDIA)

malpensats poden considerar morbós el títol, avui dia costaria de localitzar una trama tan innocent.

El segon conte, *La campana d'en Jordiet*, narra la jornada d'un nen del Mercadal que en comptes d'anar a escola es queda a casa mirant per la finestra com plou i sent una estranya melangia, com si intuís la melangia dels adults, que en ell encara no seria procedent. El tercer i últim conte, *L'amor de la fugacitat*, té com a tema la relació entre dos joves. Enric, estudiant de batxillerat, s'enamora de Teresa, col·legiala del convent. Ell, un noi contemplatiu, creix amb les dificultats, mentre que les facilitats l'avorreixen: quan ella accedeix a festejar, ell no tarda a cansar-se'n. Enric no accepta Teresa tal com és, sinó que pretén acordar-la al seu ideal, de manera que li demana no només que canviï el pentinat i el tipus de mitges, sinó també la manera de caminar i de moure's. Ella té una reacció sanitària: «Ai, noi, que ets maniàtic».

L'amor de la fugacitat inclou una hipòtesi curiosa: les assignatures de quart de batxillerat propiciaven l'enamorament romàntic, al contrari que les de cinquè. Escoltem el narrador: «Tothom sap que el festejar té un caire de relativa

hilaritat, i que de por de passar aquest gual, molts es queden solters». A Enric li fa vergonya que el vegin amb la xicota, i encara més després de llegir el poemari satíric *Auques i ventalls*, de Josep Carner. La ironia se'l menja. Després, quan torna a estar sol, arriba la melangia, el sentiment que predomina en el llibre.

Els textos d'*El pecat de la novícia i altres contes*, tots tres situats a la ciutat de Girona, són breus i estilitzats. A vegades es vincula la localització de les ficcions amb la dèria que sentien els noucentistes per la ciutat, però potser la causa és més senzilla: Joan Badia va néixer al carrer de l'Argenteria i escrivia sobre el que coneixia, igual que el seu amic Eusebi Isern escrivia naturalment sobre el món rural. Tots dos estaven malalts, i tots dos semblaven igual de fascinats per la mort i per la fugacitat. Un conte d'Isern, *Joana*, també narra un amor juvenil estroncat: al capdavant, escriuen sobre temes pròxims, que coneixien de primera mà. Potser la tendència d'aquests joves malalts a la lleugeresa en l'escriptura també es pot vincular a la sensació de provisionalitat; en aquest sentit, podríem vincular les seves proses estilitzades amb les d'altres malalts il·lustres, com ara Txékhov i Salvat-

Papasseit: potser la tuberculosi uneix més que les escoles literàries. O potser, més que trobar-hi afinitats, valdria més cercar el que té la seva obra de característic i d'inconfusible. Sigui com sigui, tot i que l'obra poètica de Joan Badia ha tingut més ressò que l'escrita en prosa, ens fa l'efecte que el que ha envellit millor són els contes: a pesar que els temes s'allunyen de la mentalitat d'avui dia, la bellesa hi perdura.

Com l'escultor Fidel Aguilar, nascut pocs anys abans que ell, Joan Badia va tenir una vida breu i brillant. A banda d'escriure poemes i proses, encara va tenir temps de dirigir el setmanari *El Gironès*. En el seu llibre de memòries, Miquel de Palol s'hi refereix com «una claror enmig de la grisor de pedra de la vida gironina».

Aviat farà un segle que els seus contes no es reediten, però a la seva època va rebre bones crítiques. El 1925, la revista mariana *Virtus et Labor* va ressenyar el «volumet on piament són aplegats», i va destacar la «suau influència orsiana» del tercer. No va pas tenir menys èxit a l'altra banda de l'espectre ideològic. El mateix any, Josep Roure i Torrent, al setmanari socialista *Justícia Social*, escrivia: «En Joan Badia era un minyó humil, pagament místic, subtilíssim, quiet, dolç, agut, sòlid, sensual». I reblava: «Era un poeta excel·lent i un prosista millor».

Si bé a començaments dels noranta "la Caixa" va organitzar una exposició dedicada a Joan Badia («La mirada de la ciutat»), no és gens fàcil localitzar els seus contes, ja que la tirada va ser de 250 exemplars, dels quals tan sols 200 es van posar a la venda. Narcís-Jordi Aragó l'encertava quan escrivia: «Va passar per la ciutat (i per la vida) sense fer remor i es va esvaïr com una ombra».



>> Joan Salvat-Papasseit.

(Font: FONS FAMILIAR DE SALVAT-PAPASSEIT)